

ΠΟΥ “ΠΟΝΑΕΙ” Η ΕΥΡΩΠΗ (του Πωλ Κρούγκμαν)

Η κατάσταση είναι τρομακτική εδώ [στην Πορτογαλία], καθώς το ποσοστό της ανεργίας ξεπερνά το 13%.

Τα πράγματα είναι ακόμη χειρότερα στην Ελλάδα, την Ιρλανδία, ακόμη και την Ισπανία, και η Ευρώπη ως σύνολο μοιάζει να γλιστρά πίσω στην ύφεση.

Γιατί όμως έγινε η Ευρώπη ο «μεγάλος ασθενής» της παγκόσμιας οικονομίας;

Όλοι γνωρίζουν την απάντηση.

Δυστυχώς, τα περισσότερα από όσα ο κόσμος γνωρίζει επ’ αυτού δεν είναι αληθινά και οι ψεύτικες ιστορίες γύρω από τα βάσανα της Ευρώπης διαστρεβλώνουν τον διάλογο για την οικονομία στις ΗΠΑ.

Όποιο άρθρο γνώμης, ή συχνά κάποιο υποτιθέμενο ειδησεογραφικό ρεπορτάζ, κι αν διαβάσετε για την Ευρώπη είναι πολύ πιθανό να συναντήσετε μία από τις δύο παρακάτω εκδοχές-ιστορίες. Εγώ τις αποκαλώ το «ρεπουμπλικανικό αφήγημα» και το «γερμανικό αφήγημα» αντίστοιχα. Και οι δύο εκδοχές-ιστορίες δεν έχουν καμιά σχέση με τα γεγονότα.

Το «ρεπουμπλικανικό αφήγημα» – ένα από τα βασικά σκέλη της προεκλογικής εκστρατείας του **Μιτ Ρόμνι** – είναι πως η Ευρώπη έχει πρόβλημα διότι το παράκανε βοηθώντας τους φτωχούς και

τους άτυχους, και ότι αυτό που παρακολουθούμε είναι ο επιθανάτιος ρόγχος του κράτους πρόνοιας. Πρόκειται για μια αγαπημένη, πατροπαράδοτη αντίληψη της Δεξιάς: πίσω στο 1991, όταν η Σουηδία υπέφερε από μια τραπεζική κρίση που προκλήθηκε εξαιτίας της «απορρύθμισης» το συντηρητικό ινστιτούτο Cato δημοσίευσε μια θριαμβευτική έκθεση για το πώς η κρίση απεδείκνυε την αποτυχία ολόκληρου του μοντέλου του κράτους πρόνοιας.

Να θυμίσω μήπως ότι η Σουηδία, όπου εξακολουθεί να λειτουργεί ένα πολύ γενναιόδωρο κράτος πρόνοιας, σημειώνει εξαιρετικές επιδόσεις, παρουσιάζοντας υψηλότερο ρυθμό ανάπτυξης από οποιοδήποτε άλλο πλούσιο κράτος;

Αλλά ας δούμε το θέμα λίγο πιο συστηματικά. Δείτε τα 15 ευρωπαϊκά έθνη που σήμερα χρησιμοποιούν το ευρώ – αφήνοντας απέξω την Μάλτα και τη Κύπρο – και ας τα ταξινομήσουμε με βάση το ποσοστό του ΑΕΠ που ξόδευαν για κοινωνικά προγράμματα πριν την κρίση. Μήπως ξεχωρίζουν τα κράτη της προβληματικής «GIPSI» (Ελλάδα, Ιρλανδία, Πορτογαλία, Ισπανία, Ιταλία) για τις ασυνήθιστα υψηλές κοινωνικές δαπάνες τους; Όχι, καθόλου: μόνο η Ιταλία βρίσκεται στην πρώτη πεντάδα των κρατών πρόνοιας, αν και συγκριτικά οι κοινωνικές δαπάνες της είναι μικρότερες από εκείνες της Γερμανίας.

Συνεπώς, τα προβλήματα δεν προκλήθηκαν λόγω της διόγκωσης των κρατών πρόνοιας.

Το «γερμανικό αφήγημα», από την άλλη μεριά, αποδίδει τα πάντα στην δημοσιονομική ανευθυνότητα. Μια ιστορία που δείχνει να ταιριάζει στην περίπτωση της Ελλάδας, αλλά μόνον σε αυτήν. Η Ιταλία είχε μεγάλα δημόσια ελλείμματα στα χρόνια πριν την κρίση, αλλά όχι πολύ μεγαλύτερα από εκείνα της Γερμανίας: το τεράστιο χρέος της Ιταλίας είναι η κληρονομιά ανεύθυνων πολιτικών που εφαρμόστηκαν πριν πολλά χρόνια. Τα ελλείμματα της Πορτογαλίας είναι πολύ μικρότερα αναλογικά, ενώ η Ισπανία και η Ιρλανδία, στην πραγματικότητα, παρουσίαζαν πλεονάσματα, όχι ελλείμματα!

Μην ξεχνάμε πως και οι χώρες που δεν είναι στο ευρώ τα καταφέρνουν μια χαρά στην δημιουργία ελλειμμάτων και χρεών, και μάλιστα χωρίς καν να πλήττονται από κρίσεις. Η Βρετανία και οι ΗΠΑ μπορούν να δανείζονται μακροπρόθεσμα με επιτόκιο περίπου 2%. Η Ιαπωνία, που έχει πολύ περισσότερα χρέη από οποιαδήποτε ευρωπαϊκή χώρα, περιλαμβανομένης της Ελλάδας, πληρώνει επιτόκιο μόλις 1%.

Με άλλα λόγια, η «ελληνοποίηση» του οικονομικού διαλόγου στις ΗΠΑ, σύμφωνα με την οποία όλοι μας απέχουμε μόλις ένα-δύο χρόνια μακριά από το να γίνουμε μια νέα Ελλάδα λόγω των ελλειμμάτων μας, δεν έχει καμιά βάση.

Που «πονάει» λοιπόν η Ευρώπη; Η αλήθεια είναι πως η ιστορία είναι κατά βάση νομισματική. Η εισαγωγή ενός κοινού νομίσματος, χωρίς την δημιουργία των θεσμών που θα του επέτρεπαν να λειτουργήσει, οδήγησε την Ευρώπη να «ανακαλύψει» ξανά όλα τα ελαττώματα του Κανόνα του Χρυσού – ελαττώματα που έπαιξαν μεγάλο ρόλο στην πρόκληση αλλά και την χρονική διάρκεια της Μεγάλης Ύφεσης.

Πιο συγκεκριμένα, η δημιουργία του ευρώ δημιούργησε μια ψεύτικη αίσθηση ασφάλειας μεταξύ των ιδιωτών επενδυτών, που απελευθέρωσαν τεράστιες ροές κεφαλαίων στα κράτη της ευρωπαϊκής περιφέρειας. Ως αποτέλεσμα, τα κόστη και οι τιμές αυξήθηκαν, η βιομηχανική παραγωγή κατέστη μη ανταγωνιστική, τα κράτη που είχαν ισοσκελισμένα λίγο πολύ εμπορικά ισοζύγια το 1999 βρέθηκαν να συντηρούν μεγάλα εμπορικά ελλείμματα. Και μετά, η μουσική σταμάτησε.

Αν τα περιφερειακά κράτη είχαν ακόμη τα δικά τους νομίσματα, θα μπορούσαν να ανακτήσουν γρήγορα την ανταγωνιστικότητά τους μέσω υποτιμήσεων. Αλλά δεν έχουν πια τα δικά τους νομίσματα, και αυτό σημαίνει πως έχουν μπροστά τους μακρά περίοδο μαζικής ανεργίας και αργού, βασανιστικού αποπληθωρισμού. Οι κρίσεις χρέους δεν ήταν παρά ένα υποπροϊόν αυτής της θλιβερής προοπτικής, διότι οι οικονομικές υφέσεις οδηγούν σε μεγαλύτερα δημόσια ελλείμματα και ο αποπληθωρισμός μεγεθύνει το φορτίο

του χρέους.

Η κατανόηση της φύσης των ευρωπαϊκών προβλημάτων προσφέρει περιορισμένα οφέλη στους ίδιους τους Ευρωπαίους. Όποια επιλογή κι αν κάνουν τα κράτη που έχουν πληγεί, θα είναι κακή: είτε θα υποφέρουν από τα βάσανα του αποπληθωρισμού, είτε θα κάνουν το δραστικό βήμα και θα αποχωρήσουν από το ευρώ, κάτι που δεν θα είναι πολιτικά εφικτό παρά μόνο αν αποτύχουν όλες οι άλλες οδοί – ένα σημείο στο οποίο δείχνει να πλησιάζει η Ελλάδα.

Η Γερμανία θα μπορούσε να βοηθήσει αντιστρέφοντας την δική της πολιτική λιτότητας και αποδεχόμενη έναν υψηλότερο δείκτη πληθωρισμού, αλλά δεν θα το πράξει.

Για τον υπόλοιπο κόσμο, όμως, η σωστή αντίληψη των προβλημάτων της Ευρώπης μπορεί να κάνει την διαφορά, διότι οι ψεύτικες ιστορίες για την Ευρώπη χρησιμοποιούνται για την προώθηση σκληρών, καταστροφικών πολιτικών. Την επόμενη φορά που θα ακούσετε να χρησιμοποιείται το ευρωπαϊκό παράδειγμα ως δικαιολογία για την καταστροφή του αμερικανικού δικτύου κοινωνικής ασφαλείας και την περικοπή δαπανών εν μέσω μιας στάσιμης οικονομίας, πρέπει να ξέρετε πως όσοι τα λένε αυτά, δεν ξέρουν τι τους γίνεται.

Πηγή: Το Βήμα από The New York Times